

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Гресь Юлія Олегівна РЕФЛЕКСИВНЕ МИСЛЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО.....	504
Загородній Ігор Вікторович ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ПЕРЕВІРКИ НА ПОЛІГРАФІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КАДРОВОГО ДОБОРУ НА СЛУЖБУ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ	506
Колодіна Анна Сергіївна ЩОДО ПИТАННЯ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	508
Хижняк Євген Сергійович, Холод Олег Володимирович ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	511
Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ШАХРАЙСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	512
Шишацька Юлія Олегівна ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	515
Чернов Олександр Віталійович МОДУС ОПЕРАНДІ ЯК ВИЗНАЧНА КРИМІНАЛІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ УМИСНИХ ВБИВСТВ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	519
Єленич Світлана Ігравівна ОДЕСЬКА КРИМІНАЛІСТИЧНА ШКОЛА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ ОБ'ЄДНАННЯ ВЧЕНИХ.....	521
Стаурська Олександра Миколаївна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ЗБУТУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ КІБЕРПРОСТОРУ	524
Абу Еласал Анна Олександрівна ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ОСІБ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЛЕГАЛІЗАЦІЮ ДОХОДІВ ВІД КОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	526
Алексєєва Ліна Леонідівна ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ	528
Бершавська Анастасія Сергіївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЗНАЧУЩОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗЛОЧИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОСОБНИЦТВОМ АГРЕСОРУ	530
Горобець Євген Вікторович ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	531
Єлхін Олексій Володимирович ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ФОРМА ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ, СФОРМОВАНИХ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	533
Кривда Людмила Русланівна ДОПОМОГА СУДОВО-МЕДИЧНОГО ЕКСПЕРТА (СПЕЦІАЛІСТА) В ОГЛЯДІ ТРУПА НА МІСЦІ ПОДІЇ	535
Кухарук Ігор Миколайович ІНСТИТУТ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	537
Кучеров Дмитро Сергійович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДІО- ТА ВІДЕОКОНТРОЛЮ ОСОБИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	539
Луцюк Роман Петрович СТРУКТУРА ТА ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	541
Макогін Ірина Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ	543
Мурашко Анастасія Сергіївна МОДЕЛІ ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТА-ПРОФАЙЛЕРА В МЕЖАХ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	545
Наумович Ігор Сергійович ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НЕБЕЗПЕЧНИХ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	546
Паламарчук Олексій Олександрович ЩОДО ПИТАННЯ НАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ У СКЛАДІ ЗЛОЧИННОГО УГРУПУВАННЯ.....	548
Пишненко Ірина Юрївна КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	551

Вдосконалення використання допомоги судово-медичного експерта (спеціаліста) в огляді трупа на місці події може включати наступні аспекти:

1. Підвищення кваліфікації та освіта: Забезпечення постійної підвищення кваліфікації судових медиків і форензичних експертів, включаючи оновлення їхніх знань та навичок у сфері судової медицини та форензіки.

2. Стандартизація процедур: Встановлення чітких і стандартизованих процедур для проведення огляду трупів на місці події, що допоможе уникнути помилок та забезпечить об'єктивність результатів.

3. Сучасні технології: Впровадження сучасних технологій та обладнання для більш точного та об'єктивного огляду трупів, включаючи використання медичних інструментів і форензичних засобів, які сприяють збору доказів.

4. Підвищення координації: Забезпечення ефективної співпраці між судовими медиками, правоохоронними органами та іншими відповідними службами для забезпечення швидкого та ефективного реагування на ситуації.

5. Документація та звіти: Запровадження обов'язкового складання докладних звітів та фіксації всіх виявлених доказів на місці події, що дозволить забезпечити точність та достовірність інформації.

6. Підготовка експертів: Розробка програми підготовки для фахівців у сфері судової медицини та форензіки, включаючи стажування та практичні заняття на місцях подій.

7. Використання інтернаціонального досвіду: Співпраця з міжнародними організаціями та обмін досвідом з іншими країнами для використання найкращих практик у судовій медицині та форензіці.

Ці заходи можуть сприяти покращенню ефективності та надійності проведення огляду трупів на місці події, що, в свою чергу, допоможе в розкритті злочинів та забезпеченні справедливості у судових справах.

Ключові слова: судовий медик, форензіка, судова медицина, труп.

Keywords: forensic medicine, forensics, forensic medicine, corpse.

Кухарук Ігор Миколайович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірант кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності

ІНСТИТУТ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Протягом останнього десятиріччя у нашій державі триває процес перманентного реформування системи кримінальної юстиції, основним компонентом якого стало прийняття нового кримінального процесуального законодавства, однією із ключових засад якого є закріплення принципу змагальності на усіх стадіях здійснення кримінального переслідування відповідних осіб за фактами вчинення кримінальних правопорушень. У той же час, незважаючи на нормативне закріплення принципу змагальності, реалізація останнього у практичній площині доволі часто видається ускладненою та неможливою його фактичного забезпечення через низку причин, які потребують детальнішого аналізу. Видається, що формуючи відповідну систему прав та повноважень суб'єктів кримінального переслідування законодавець виходив із концептуальних положень Конституції України щодо презумпції невинуватості та також покладення тягара доказування вини особи у вчиненні кримінального правопорушен-

ня на сторону обвинувачення, що призвело до суттєвого дисбалансу щодо можливості реалізації принципу змагальності у практичній площині. Так, аналізуючи навіть суб'єктний склад кримінального переслідування можна визначити принаймні трьох самостійних суб'єктів із розгалуженими кримінальними процесуальними повноваженнями:

а) оперативні підрозділи як самостійний суб'єкт кримінального переслідування адже ми солідаризуємось із позицією дослідників, які наголошують, що кримінальне переслідування фактично здійснюється в окремих випадках до початку кримінального провадження, зокрема шляхом реалізації негласної діяльності оперативних підрозділів щодо оперативно-розшукового документування протиправної діяльності окремих осіб та груп;

б) слідчий, який уповноважений самостійно чи із дотриманням процедури судового контролю реалізовувати значну кількість процесуальних повноважень;

в) прокурор як суб'єкт: а) як суб'єкт здійснення процесуального керівництва у формі управлінсько-наглядової діяльності; б) самостійного збирання доказів; в) фактичного здійснення кримінального переслідування.

Крім того, необхідно звернути увагу на такі додаткові чинники: а) наведені суб'єкти у разі необхідності на організаційно-тактичному рівні під час розслідування можуть залучити значну кількість додаткових сил та засобів; б) вказані особи є професійно підготовленими правниками для яких здійснення кримінального переслідування є основним функціональним обов'язком; в) уповноважені державою на використання на використання негласних форм діяльності під час здійснення кримінального переслідування.

У той же час, згідно ст.19 КПК України суб'єктний склад сторони захисту суттєво обмежений і крім особи щодо якої здійснюється кримінальне переслідування включає захисника та законного представника. Необхідно наголосити, що у переважній більшості випадків, особа щодо якої здійснюється кримінальне переслідування та її представник не є фахівцями у галузі права, а тому основний тягар щодо праксеологічного забезпечення змагальності покладається на захисника, яким є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, особи щодо якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку із її смертю, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, а також особи, щодо якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію).

У контексті цього, звернімо увагу на систему прав адвоката, які визначені у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Так, аналіз ст. 20 вказаного закону свідчить, що для здійснення своїх повноважень у межах кримінального провадження адвокат наділений такими повноваженнями:

- звертатись із адвокатськими запитами;
- ознайомлюватись на підприємствах в установах та організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом;
- складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у передбаченому законом порядку;
- збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, у встановленому законом порядку запитувати, отримувати та вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватись із ними та опитувати осіб за їх згодою.

Відповідні права конкретизовані у КПК України та інших нормативно-правових актах. Водночас, їх системне дослідження свідчить, що інструментарій адвоката у контексті реалізації своїх повноважень як захисника у кримінальному провадженні є досить обмеженим. Особливу увагу необхідно звернути на досить невеликий перелік повноважень, які стосуються збирання відомостей про факти, які можуть бути використанні як докази у кримінальному провадженні.

У контексті цього й постає питання необхідності теоретичного осмислення та подальшої прикладної реалізації відповідних форм діяльності адвокатів з метою посилення цієї лінії їх профе-

сійної діяльності і, як наслідок, більш ефективного забезпечення реалізації принципу змагальності у кримінальному провадженні. Одним із можливих шляхів вирішення є запровадження інституту адвокатського розслідування як відповідної комплексної форми діяльності захисника у кримінальному провадженні, яка спрямована на збирання, формування, дослідження та використання доказів з метою спростування висунутого обвинувачення та встановлення обставин кримінального провадження, які з об'єктивних чи суб'єктивних причин не з'ясовані органами досудового розслідування. Формування такого інституту потребує вирішення відповідного спектру завдань, зокрема: *по-перше*, вивчення та теоретичне осмислення досвіду інших країн, де такі інститути отримали нормативне закріплення та є усталеними практиками адвокатської діяльності; *по-друге*, виокремлення форм та складових, які можуть бути впроваджені у вітчизняну правозастосовну практику; *по-третє*, формування відповідних законодавчих пропозицій та їх громадське обговорення як у середовищі професійних адвокатів так і серед працівників суб'єктів системи органів кримінальної юстиції; *по-четверте*, впровадження вказаних положень у практичну діяльність; *по-п'яте*, забезпечення інструментів підвищення кваліфікації та формування відповідних організаційно-тактичних, етичних та правових моделей здійснення адвокатами такої діяльності.

Ключові слова: кримінальне провадження; доказування; адвокат; адвокатське розслідування

Keywords: criminal proceedings; proving; lawyer; legal investigation

Кучеров Дмитро Сергійович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірант кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДІО- ТА ВІДЕОКОНТРОЛЮ ОСОБИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Однією із важливих загроз національної безпеки є загроза її економічній стабільності. З урахуванням цього важливим напрямом боротьби зі злочинністю є виявлення, викриття, попередження та розслідування податкових кримінальних правопорушень. Серед вітчизняних вчених-криміналістів, які у своїх наукових роботах зверталися до визначення особливостей розслідування злочинної діяльності у сфері оподаткування, слід назвати В. В. Білоуса, А. Ф. Волобуєва, А. В. Даниляка, Н. Я. Дондика, М. М. Корнієнка, В. В. Лисенка, М. М. Ляшенка, Г. А. Матусовського, А. М. Падалку, О. В. Пчеліну, П. В. Цимбала, С. С. Чернявського та інші. Проте питання можливостей використання негласних слідчих (розшукових) дій при розслідуванні податкових кримінальних правопорушень для отримання важливої доказової інформації залишається недослідженим.

На нашу думку, під час розслідування тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері оподаткування, саме негласні слідчі (розшукові) дії дозволяють здобути та закріпити важливу доказову та орієнтуючу інформацію, яку не можливо здобути іншим шляхом і без якої слідству не завжди вдається повною мірою встановити усіх учасників злочинної схеми та саму злочинну схему і технологію її реалізації, виявити місце знаходження грошових коштів, що стали предметом злочинного посягання, а також виявити матеріальні та нематеріальні активи, які можуть бути використані для відшкодування завданої шкоди.

Однією із негласних слідчих (розшукових) дій, що дозволяє отримати важливі данні при розслідуванні податкових кримінальних правопорушень, є аудіо- та відеоконтроль особи. Відповідно до ст. 260 КПК України аудіо- та відеоконтроль особи є різновидом втручання у приватне спілкування, яке проводиться щодо певної особи, що є фігурантом криміналь-